



FREDRIK ERIXON:

Vår tid är vänsterns

Det sena nittiotalet tillhör vänstern. I London, Berlin, Rom och Paris sitter nu vänsterns företrädare i kanslihusen.

Visst finns det skäl att ifrågasätta huruvida den politik som förs i Europas huvudstäder verkligen bär den traditionella vänsterns prägel – likheten mellan Tony Blairs New Labour och Lionel Jospins socialistparti är inte alldeles enkel att finna.

Men ändå, vår tid är vänsterns.

Men tiden har inte bjudit på några större sakpolitiska framgångar för vänstern. Styrda av yttre tryck som den allmänna ekonomiska utvecklingen och EMU:s konvergenskrav har vänsterregeringar fortsatt på en linje som närmast är liberal.

Men ändå, vår tid är vänsterns.

Frånvaron av sakpolitiska framgångar för vänstern har dock vägts upp av det övertag den fått i idédebatten. Den anda som omsluter många av de stora idéinspirerade frå-

gorna idag har tydlig vänsterprofil. Asienkrisen och globaliseringsdebatten är två exempel. Och det är inte vilken vänster som helst som kommit fram i dessa frågor, utan en principiellt medveten vänster med klara marxistiska förtecken.

På senare tid har vänstern också fått extra krut genom en rad uppmärksammade jubileer. I fjol höst låg ett dovt Che Guevara-rus över svensk media. I år 150 årsjubilerar Kommunistiska manifestet och det är 30 år sedan det mytomspunna året 1968. Och naturligtvis: det sena sextiotalets stora generationsfilmer, *Bonnie and Clyde*, *Mandomsprovet* och *Easy Rider*, som markerade den ungdomskultur som nyvänstern destillerades fram i, har visats på kommersiell teve.

Ja okej, det sista var att ta i. Dessa filmer har kanske inte gett dagens vänster något försprång. Men däremot har de två andra jubileerna under året gett vänstern ett extra handtag. Kommunistiska manifestet har på nytt givits ut i två versioner och satt

sin prägel på kulturdebatten under året. På ett sätt som det senaste årtiondet inte visat prov på har manifestet i år behandlats med så ömma känslor att Marx och Engels kommunism framstått som något sympatiskt och genomförbart.

Den lyriska marxismkänsla som de senaste åren bara uttryckts i den subversiva ytterkantvänsterns media, har under året fått avtryck i stora etablerade medier.

Är 1968-vänstern historia?

Ömma känslor har det givetvis också visats för händelserna kring 1968 och den ideologiskt laddade vänster som runt dessa år formades. Men det är inte bara ett romantiskt skimmer som legat över dagens diskussioner. Många kritiker av den extrema vänster som formades vid denna tid, personer som själva var med, fastän på andra sidan, har också skapat sig ett utrymme i debatten.

Men det förtar inte det beklagliga faktum att det mytomspunna året

1968 idag bara kommit att betraktas som en historisk händelse. Som en svunnen tid man kan blicka tillbaka på, men som genom åren inte burit med sig något till vårt sena nittital. Som just historia.

Beklagligt därför att vad som är tydligt är att politiken idag, såväl i Sverige som i andra västländer, fortfarande lever på ett arv efter 1968.

Det kan visas på många sätt. Ett är att många av de högskoleutbildade omhändertagarna i socialstaten fostrades politiskt i slutet av 1960-talet och har idag institutionaliserat det ideologiska värv man då slogs för. Ett annat är att många av de regeringschefer som på senare år blivit valda kan datera sin politiska födelse till tiden kring 1968. Bill Clinton, Lionel Jopsin och Gerhard Schröder är några utländska exempel. Carl Bildt och Göran Persson är två inhemska.

Högern påverkades också

Men vad som kanske är det viktigaste uttrycket för 1968-vänsterns påverkan på dagens politik är det sätt att tänka, resonera och föra politik på som utvecklades vid tiden.

Den vänster som blev framträdande i slutet av sextioalet är inte allde-

les enkel att fånga. Några inspirerades av den unge Marx, några av den äldre. Andra läste hellre Herbert Marcuse. Några såg till och med Rousseau som en av världshistoriens största tänkare.

Vad som dock kom att bli en av de tankemässiga huvudlinjerna, som också överfördes till den demokratiska vänstern, socialdemokraterna, och till högern, är den filosofiska rationalism som avskrev värden, moral och dygder från den politiska børsen och som istället betraktade politiken med nyttans termer. Med klara materialistiska förtecken blev politik ett slags vetenskap. Segrare var den som på det mest vetenskapliga sättet kunde bevisa den egna politikens fördelar.

Att socialdemokratin inspirerades av dessa intryck från 1968-vänstern måste sägas vara belagt. För högers del är det inte lika tydligt då sjuttioalet var en tid då Gösta Bohman satte ett sympatiskt avtryck av småfolkliberalism i moderaterna. Men efter Bohmans sorti tog moderaternas 1968-generation över och dess politik och partiprogram blev som ett eko från sextioalet. Inte i meningen att man drevs åt vänster eller att man sakpolitiskt gjorde fel. Men däremot

att sättet att resonera – den moderata politiska epistemologin – hade klara kännetecken av 1968.

Svensk höger stod dock inte stilla under 1968 utan gjorde motstånd. I universitetsbiblioteken kan man från denna tid hitta gamla nummer av Svensk Tidskrift där allt annat än en undfallenhet inför 1968-vänstern framskyntar. I en ledare beskriver man den radikala kulturen som en "gerillakultur" och ett "moraliskt förfall". Med tuffa ord raljerar det över tonårskulturen och Che Guevara ses som "en inkarnation av ungdomen i sin sexualhunger och sin våldsmentalitet".

Unken moralism

Många av texterna andas en unken moralism som den liberala generation som fostrats efter 1968 mycket riktigt vänt sig emot. Men det finns ändå ett sympatiskt drag i dessa texter, ett drag som visar på vilken attityd och vilka ingångsvärden man bör närma sig politik.

Politik är ytterst en strid om värden och inte om kronor och ören. Det återstår för högern att lära sig.

Fram till dess kommer tiden att tillhöra vänstern.